

6. Середньогодинну заробітну плату робітників: $697 : 772 = 0,9$ грн.

7. Робочий час, витрачений на виготовлення браку і його виправлення: $3,41 \times 1000 : 0,9 = 3789$ год.

Таким чином, на виготовлення бракованої продукції і на виправлення браку було затрачено 3788 год.

Закінчується аналіз підрахунків загальних втрат і непродуктивних витрат робочого часу, розробленням заходів з недопущення втрат робочого часу в майбутньому.

Втрати робочого часу не завжди приводять до зменшення випуску продукції. Вони можуть компенсуватися підвищенням продуктивності праці робітників підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бутинець Ф. Ф.* та ін. Бухгалтерський фінансовий облік. — Житомир: Рута, 2000. — 608 с.
2. *Грабова Н. Н., Добровский В. Н.* Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях. — К.: А.С.К., 2000 — 624 с.
3. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. — Мн.: Новое знание, 1999. — 688 с.

Т. Є. ТРУБНИК-ШАКОВЯШ, асистент

СИСТЕМА СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ ФОРМУВАННЯ БАГАТОУКЛАДНОСТІ ЕКОНОМІКИ

В умовах розвитку ринкової структури економіки України, трансформації форм власності важливою стає організація статистичного спостереження за процесами реформування господарського механізму. Розроблення системи показників, які б відображали інституціональні перетворення та забезпечували системність підходу є складним завданням у методичному та організаційному плані. Слід констатувати, що основне значення в чинних методичних підходах надається кількісним результатам здійснюваних процесів, але не віддзеркалюються якісні зміни. Тому рекомендується методика всебічного аналізу та комплексного оцінювання формування багатокладної системи господарювання.

Головними вимогами до показників є: об'єктивність та комплексність оцінки змін у господарській системі; ринкова орієнтація показників, їх достатність за кількістю та базування на даних зведеної статистичної звітності; можливість порівняння за часом та простором; інформаційне забезпечення; надійність джерел інформації; відкритість та динамічність системи показників, їх зорієнтованість не на стан об'єкта, а на процес його розвитку та виявлення чинників ефективності.

При проведенні аналізу перехідної економіки необхідно враховувати, що формування її змішаної моделі є складним, багатоплановим процесом. Про це свідчать цілі, які ставились реформаторами в процесі перетворень:

- створення поліформічної системи господарювання, у якій взаємодія і взаємопереплетіння укладів забезпечують відносну стійкість, гнучкість та стабільність усїєї системи;
- формування конкурентного середовища шляхом роздержавлення і приватизації та забезпечення рівноправних умов розвитку суб'єктів різних форм власності;
- створення ринкової інфраструктури, ринкових механізмів руху ресурсів;
- досягнення глобальних змін у структурі економіки (структурна перебудова);
- підвищення ефективності функціонування економіки шляхом передачі виробництва під контроль ефективного власника та пошуку стратегічного інвестора, що забезпечить вихід економіки з кризи.

Таким чином, загальною метою в цих умовах стає статистико-економічний аналіз процесу формування ринкових відносин та виникнення конкуренції в народному господарстві в цілому та його складових частинах. Перехідний етап потребує від статистики відображення трансформації господарської системи, рівня розвитку ринкових відносин та ринкового сектора економіки. Існуюча система показників пристосована до адміністративно-розподільного господарства, що не має здатності до саморозвитку та лише частково відповідає перехідному етапу розвитку економіки. Реформування системи статистичних показників передбачає її переорієнтування на виявлення причинно-наслідкових зв'язків в економіці та нових тенденцій розвитку.

Запропонована система показників лише частково забезпечена даними офіційної статистики та може бути подана у вигляді п'яти блоків:

I. Статистика роздержавлення та приватизації.

II. Статистика суб'єктів господарювання державного та ринкового укладів, оцінка ефективності їх функціонування.

III. Статистика структурних трансформацій.

IV. Статистика концентрації виробництва та рівня монополізму.

V. Статистика ринкової інфраструктури.

Кожен з блоків має відповідний набір показників, що найбільш повно розкриває сутність напрямів аналізу. Розглянемо їх докладніше.

Статистика роздержавлення та приватизації охоплює дослідження практики проведення цих процесів, простеження динаміки та визначення тенденцій їх поетапної реалізації (розподіл за об'єктами, суб'єктами та способами приватизації, виконання програм, отримання коштів у бюджет), розкриває головні результати приватизації та їх вплив на макроекономічні процеси, дає змогу визначити критерій ефективності роздержавлення та приватизації.

Другий блок дає можливість аналізувати та оцінювати результати функціонування підприємств державної, колективної та приватної форм власності, що створені як шляхом приватизації, так і новоутворені. Він має містити загальні показники діяльності підприємств державного та ринкового укладів (кількість підприємств, кількість робітників, обсяг виробленої продукції, вартість промислово-виробничих фондів) та основні показники економічної ефективності їх розвитку (продуктивність праці, фондовіддача, фондоозброєність, прибуток від реалізації та рентабельність продукції). Це дасть змогу оцінити реальний внесок кожного укладу в створенні національного продукту, порівняти ефективність розвитку ринкового та неринкового секторів економіки, виявити їх територіальну та галузеву диференціацію.

Статистика структурних перетворень характеризує процеси перерозподілу відповідно до ринкових потреб. Стратегічною метою структурної перебудови національної економіки має бути створення конкурентоспроможного народногосподарського комплексу. У цьому напрямі аналізуються структура валового внутрішнього продукту, галузева структура промислового виробництва, економічна структура за формами власності та організаційно-правовими формами господарювання, за видами економічної діяльності, гармонізованої з європейською класифікацією NACE.

Визначення рівня концентрації та монополізму (четвертий блок) стає актуальним в умовах розвитку ринкових відносин. Дотримання певних меж концентрації виробництва при потужному скупченні засобів та обсягів продукції на невеликій кількості

підприємств приводить до зниження витрат виробництва та зростання його ефективності. Але значне розширення цих меж створює монополістів, діяльність яких негативно впливає на економіку країни через диктат цін на ринках конкретних товарів та установлення певних бар'єрів для появи нових виробників. Основними показниками рівня концентрації та монополізму є: індекс концентрації, коефіцієнт відносної концентрації, індекс Херфіндаля-Хіршмана, коефіцієнт ентропії, показник дисперсії ринкових часток фірм, коефіцієнт Джіні, Розенблюта, індекс Холла-Тайдмана [1, с.144].

Статистика ринкової інфраструктури характеризує процеси формування інститутів, що необхідні для функціонування ринкового механізму та включає статистику банківсько-кредитних закладів, торгових та торгово-посередницьких закладів ринкового типу, сфери ділових послуг та інформаційної інфраструктури.

Виникає потреба в розробленні узагальнюючого показника оцінювання ступеня розвитку ринкових відносин. Таким показником є інтегральний зведений показник ринкової привабливості соціально-економічної системи. Він ураховує ринковий потенціал, рівень розвитку ринкової інфраструктури, глибину проведення роздержавлення та приватизації, активність підприємницької діяльності, інвестиційний клімат, стабільність політичної та економічної ситуації.

Реформування системи статистичних показників передбачає впровадження, поряд з суцільними, нових форм статистичного спостереження. Великого значення в практичній діяльності набувають вибіркові обстеження, різноманітні переписи, моніторинги і так звані комбіновані методи. Останні потребують здійснення певних дорахунків з використанням як державної, так і відомчої звітності та базуються на науковому підґрунті.

Слід зазначити, що сучасний етап реформування статистики пов'язаний з її адаптацією до ринкової економіки та міжнародних стандартів. Приводяться у відповідність до єдиних стандартів світової практики способи збору та обробки інформації, удосконалюється побудова системи показників, уніфікуються інструменти статистичного обліку [4, с.3].

Отже, найголовнішою метою реформування статистики України є отримання достовірних, комплексних, а головне зіставлених з іншими країнами, даних щодо процесів розвитку української економіки в умовах ринку. Резюмуючи викладене, зауважимо, що вдосконалення методів опрацювання інформації з цієї проблематики надасть нові можливості в економічному ана-

лізі процесу і результатів реформ та створить базу для прогнозування макроекономічних показників.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Авдашева С., Розанова Н.* Подходы к классификации рыночных структур в экономике // Вопросы экономики. — 1997. — № 6. — С. 144.
2. *Єрохін С.* Динаміка ефективності структурних трансформацій економіки України // Економіка України. — 1998. — № 10. — С. 22.
3. *Осауленко О.* Статистика України в сучасних умовах: проблеми і перспективи // Статистика України. — 1999. — № 4. — С. 7.
4. *Пльшевский Б. П.* Проблемы анализа процессов реформирования экономики // Вопросы статистики. — 1999. — № 9. — С. 3.
5. Про програму реформування державної статистики на період до 2002 року // Статистика України. — 1998. — № 3. — С. 30.

С. В. СВІРКО, канд. екон. наук

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Термінологія, як невід’ємна складова будь-якого виду діяльності людини, з одного боку, і результат осмислення та реалізації зазначеної діяльності, що уособлюється у вигляді сукупності термінів, з іншого боку, видозмінюється відповідно до розвитку самої діяльності. Оскільки діяльність індивідуумів перебуває в безпосередній залежності від напряму думок, сукупності розумових навичок середовища їх існування — суспільного оточення, серед обставин, що прямо впливали на процес первинного формування термінології будь-якої галузі знань людини, слід виділити національний менталітет. Утім, відповідно до принципів діалектики Геракліта «все плине, усе змінюється», а отже, змінюється і термінологія. Сьогодні, в епоху бурхливого розвитку науково-технічної сфери та процесів всесвітньої глобалізації, спостерігається поступове нівелювання міждержавних перепон, а людство переживає загальні процеси уніфікації та гармонізації. Отож, відповідно до цього, слід казати і про гармонізацію термінології.

Розглядаючи сучасний стан української термінології, слід указати, на не досить утішне становище, що спостерігається сьогодні в цій сфері, безумовно, є результатом тих політичних катаклізмів, які переживала Україна протягом багатьох століть. У таких умовах процес формування української термінології супроводжувався